

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput IV. Lex humana, tametsi esse debeat justa, & possibilis observatu,
in dubio num justa sit, observanda est.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

rum primæ & secundæ tabulæ; prout Mel-
liffius Doctor loco citato bene advertit;
in hoc videlicet quod priora non solum in-
dispensabilia sint, sed etiam sic immutabi-
lia, ut actiones illis prohibita, effici ne-
queant licite, ne quidem per mutationem
materie. Hoc autem in quibusdam secun-
dæ tabulæ præceptis fieri potest. Non ta-
men in omnibus. Cum non appareat, quo-
modo hoc fieri possit in præcepto, *Noli la-
queris contra proximum tuum falsum testi-
monium.*

CAPUT IV.

*Lex humana, tamen esse debeat iusta, & possi-
bilis observari, in dubio num iusta sit,
& observanda est.*

22 **Q**uod observari possibile esse debeat,
manifestum est ex eo quod nemo pos-
sit ad impossibile obligari, regula sexta Ju-
ris in sexto. Debet autem possibile esse,
non physicè dumtaxat, sed & moraliter, ita
ut non sit nimium difficilis (nimis enim dif-
ficilia à Philosopho, & aliis passim reputari
solent moraliter impossibilia) quia Legislator
agere debet cum subditis, non ut mancipiis,
sed ut hominibus liberæ conditionis; nec
proinde debet inhumanum, & nimis du-
rum ipsis jugum imponere, ne sint similes
Phariseis, quos Dominus arguit in eo quod
alligant onera gravia, & importabilia.

23 **Q**uod verò iusta esse debeat, patet ex eo
quod Deus non dederit hominibus potesta-
tem ferendi leges injustas, sed rectæ rationi
conformes dumtaxat. Non enim dedit cui-
quam potestatem in destructionem, sed in
ædificationem, 2. Cor. 1. Nec certe par est
inde nasci injurias, unde jura nascuntur,
cap. *qualiter & quando de accusat.* Denique
finis legis est coercere delicta, vitamque re-
ctè instituire. L. 2. ff. de legib. hoc autem
per injuriam fieri nequit. Ideo Doctores
omnes conveniunt, leges injustas non obli-
gare, nec propriè leges esse. Quod tamen
intelligendum est de injuria se tenente ex
parte legis; non de illa quæ solum est in
intentione Legislatoris. Cum haud dubiè
parendum sit legi, quæ Republicæ neces-
saria est & utilis, tamen profecta sit ex
prava intentione Legislatoris. Sed & subin-
de vitandi scandali, & majoris mali causâ,
parendum legibus injustis, dummodò legi
æternæ, aut naturali non contrariis.

24 Denique legi parendum esse in dubio num
iusta sit, & quoties evidens non est ejus re-
cusandæ ratio, constat ex dictis to. 1. l. 11.
Quod si tunc obediendum, dum lex non
est manifestè contra Deum, uti docent san-
cti Patres, multò magis dum solum du-
bium est, an lex non nimium gravis sit,
an eò usque se Legislatoris potestas extendat,
&c. Communi namque sapientium sensu te-

meritatis argueretur, qui in contentione in-
ferioris cum superiore, circa præcepti obli-
gationem, sententiam inferioris assereret
preferendam. Pauci enim sunt sapientes,
qui pro indubitato non habeant, in dubiis
circa obedientiam, judicium superioris præ-
ferendum opinioni inferioris. In dubio (in-
quit Nicolaus Cusanus epist. 1. ad Rode-
ricum de Trevino) pro facto Principe præ-
sumendum est, quod rectè creditâ pote-
state utatur, & ipsi obediendum est. Enim-
verò non spectat ad subditos determinare,
aut examinare quid possit Papa (ait Victo-
ria relect. 4. proposit. 16. Et idem est de
aliis Prælati) aut quid non possit, & quo-
modo teneatur parere vel non. Quia sacri-
legium est disputare de potentia Principis 17.
q. 4. §. *committitur*.... Deinde esset in-
turbationem, & dissolutionem Ecclesiasti-
cæ hierarchiæ & authoritatis, si quilibet
posset dicere, Papa non potest, & hoc
modo eximeret se à mandatis Papæ, & esset
manifestum nutrimentum inobedientiæ, &
schismatum, & hæresum. Imò hinc natæ
sunt hæreses (ut ait Cyprianus) quod Sa-
cerdoti Dei, vel Papæ non obeditur. Et
ideò Gregorius Magnus in cap. 15. lib. 1.
Reg. ad illa verba, *quasi peccatum arrolandè
est repugnare*, sic ait: *Qui repugnant Præla-
torum imperiis, idèo utique repugnant, quia
divinam voluntatem se ferre melius affirmant.
Quasi ergo peccatum arrolandi est repugnare:
quia, velut divino altari contempto, ad aras
dæmonum responsa percipiunt, dum cordis sui
præcipiosis, ac superbis adventionibus credunt,
& salutaribus Prælatorum consiliis contraria
sensendo refragantur.*

In dubio itaque præsumendum pro supe-
riore, nisi manifestè constet de ejus iniqui-
tate, prout omnes Jurista docent, teste Do-
nato Laynensi in praxi Regular. to. 4. r.
17. q. 21. n. 7. Eandem esse Canonista-
rum sententiam, testis est Fagnanus ad cap.
cum ad monasterium, de statu Monach. &
ad cap. *cum sicut accepimus*, de ætat. & qua-
lit. *Tanta quippe est judicialis auctoritas, ut
semper pro ipso iudice presumi debeat, donec
contra ipsum aliquid legitime comprobetur.* cap.
in presentia, de renunt. Sed & in cap. *bo-
ne* 23. de elect. dicitur, quod *propter aucto-
ritatem judicariam* (& idem est de legisla-
tiva) *presumamus pro his que acta sunt à Le-
gato.* Idem declarant leges, dum aiunt,
quod qui exceptionem facit contra præcep-
ta superiorum, probare debet quod excipi-
tur L. *si pactum* ff. de probat. Quodque ex-
cipientem partibus Actoris fungi oportet,
L. 19. ff. eodem. At verò cum partium ju-
ra sunt obscura, continevit contra eum qui
Actor est judicari, L. 47. ff. de obligat. Et
hoc quia *in obscuris favendum est reo, potius
quàm actori* L. *in obscuris* ff. de reg. jur. Vi-
de plura hac de re loco citato.

Ubi tamen constaret legem humanam

contrariam esse divinam, obediendum esset Deo magis quam hominibus, uti Princeps Apostolorum dixit Act. 5. Et rationem dat S. Thomas 2. 2. q. 69. a. 13. ad 1. quia potestati inferiori in tantum aliquis subjici debet, in quantum superioris ordinem servat: à quo si exorbitaverit, ei subjici non potest.

CAPUT V.

Leges humano, in singulis Provinciis, ut plurimum non obligant, nisi in iis solemniter promulgatae.

27 **C**onsentiunt Doctores, legem humanam, regulariter loquendo, esse debere solemniter promulgatam, non singulis de Communitate, sed alicui determinatae parti illius, ut obliget omnes, ad quorum notitiam devenit, cap. ad haec de postulat. Praeterea. Sed non conveniunt de loco ubi fieri debeat sollemnis promulgatio, an scilicet ad hoc ut lex Imperialis, vel Regia obliget omnes de Imperio, vel Regno, sufficiat promulgatio illius in Curia Imperatoris, vel Regis? an verò necessaria sit promulgatio in singulis Provinciis? Similiter an lex Pontificia in singulis Provinciis promulgari debeat: an verò sufficiat promulgatio illius in Curia Romana?

Ad hoc respondeo 1°. cum communi, ex natura rei, necessariam non esse promulgationem in singulis Provinciis, sed sufficere promulgationem in Curia Pontificis, Imperatoris, Regis, &c. si sic Pontifex, Imperator, Rex velit; dummodò concedat tempus sufficiens ad hoc ut lex devenire possit ad notitiam Provinciarum. Quia legis natura, & definitio non determinat loca, in quibus facienda sit promulgatio legis, sed solum necessitatem promulgationis, talis utique, quae moraliter sufficiat ad hoc ut lex in notitiam subditorum omnium, vel majoris partis, humano modo pervenire queat. Nèc dubium, quin Pontifex, post promulgationem in Romana Curia, legibus suis obligare possit omnes Provincias Ecclesiae, etiam remotas: cum illimitatam quoad hoc potestatem à Christo acceperit, quaecumque *Invenit*, &c. eamque ipsi potestatem in se agnoscant, dum nonnunquam declarant, se velle obligare omnes ubique fideles, post solam Romanam promulgationem. Uti nuper se velle declaravit Alexander VII. quoad executionem Decreti sui de die 5. Maii 1667. vetantis notari alterutram sententiam, circa sufficientiam attritionis. Similiter Pius V. Constitutionem suam, contra Clericos male promotos, voluit obligare ubique, post promulgationem Romae factam. Idem voluit Clemens VIII. de sua Constitutione contra non Presbyteros, Missam celebrantes, &c.

28 Respondeo 2°. leges Imperiales de facto non obligare in singulis Provinciis; nisi post

duos menses à promulgatione facta in Metropoli singularum. Sic enim declaratur in Authentica *ut facta novae Constitutiones*, de nov. oper. nuntiat. In qua Authentica licet sermo expressè non fiat, nisi de Constitutionibus testamentorum: rubrica tamen illius generalis est, unanimique Juristarum sensu censetur habere vim textus, & ab Authore juris esse posita. Ratio quoque, quam ibi Imperator exprimit (*haec utique: cur enim culpabimus eos qui postea nostras ignoraverint Constitutiones... si, eò quòd non fuerint sufficienter proposita, ignorentur*) generalis est, & communis Imperii consuetudo generaliter eam interpretatur; sicut & Pius IV. in Bulla sua super declaratione temporis, quò Concilium Tridentinum foret observandum, ubi sic: *Jure communis sancimus est, ut Constitutiones novae (generaliter loquitur) non nisi post certum tempus obligent, &c.* Quod nullibi sancitum invenitur, nisi in illa Authentica.

Respondeo 3°. in omnibus etiam regnis, 29 nominatim Hispaniae & Galliae, praxis communis est, quòd Regia Edicta & Constitutiones mittantur ad singulos Supremos Parliamentorum Senatus, indeque distribuuntur per inferiores Curias ad infima quaeque tribunalia, atque in eorum singulis promulgentur intra tempus à suprema Curia praefixum. Et idè ante ejusmodi promulgationem, illis non tenentur incolae locorum, in quibus Edicta non sunt taliter promulgata. Ita de Gallia, post Petrum de Marca, testatur noster Irenaeus à S. Jacobo in tract. de legib. sect. 1. §. 4. in fine. Idem in Belgio nostro quotidie videmus praticari. Denique Cabassutius in sua Juris Canonici Theoria & Praxi l. 1. c. 4. *In omnibus (inquit) secularibus regnis receptum videmus, ut in remotis Provinciis leges neminem adstringant, nisi ex quò in eisdem publicata fuerint.*

Respondeo 4°. quoad leges Pontificias, 30 duas hac de re celebres esse sententias. Una censet ejusmodi leges ubique obligare post promulgationem Romae factam, nisi Pontifex aliud significet. Sic tenent Doctores Itali passim, favetque Stylus, & praxis Romanae Curiae; in qua Christiani Orbis negotia deciduntur secundum leges ibi promulgatas.

Sed probabilior videtur altera sententia; Pontificias utique leges in singulis Provinciis, aut Dicecesibus, promulgandas esse; ut in illis obligent, nisi Pontifex expressè declaret, obligare se velle omnes ubique fideles, post Romanam promulgationem. Ita Panormitanus in cap. *cognoscetes* de Conf. Cajetanus in 1. 2. q. 90. a. 4. Dominicus Soto l. 1. de justit. & jure q. 2. a. 4. Nicolaus Serarius disput. de Leg. n. 56. & seq. & omnes ferè Doctores Hispani, Galli, Germani.